

Mitkä asiat estävät ja edistävät uusien toimintatapojen vakiinnuttamista sairaalaympäristössä?

TULOKSET

Toimintatavan vakiinnuttamista estäviä tekijöitä:

- Henkilökuntaa ei ole informoitu ongelman ratkaisemisen tärkeydestä tai he eivät tiedä mitä ongelmaa pyritään ratkaisemaan
- Henkilökunta ei ole tietoinen toimintatavan vaikutuksista.
- Henkilökunnan vähyys, puutteellinen koulutus ja valmius toimintatavan käyttöönottoon (*capacity building*)
 - Tämä este koetaan usein toistuvaksi, sillä tieto ja kokemus toimintavavasta katoavat, jos työntekijät vaihtuvat tai tulee uusia työntekijöitä
- Pelko siitä, että kuormittuneen henkilökunnan työtaakka kasvaa entisestään
- Henkilökohtaiset esteet, kuten vähäinen kokemus toimintatavan toteuttamisesta, puutteelliset tiedot tai luottamuksen puute
- Heikko näyttö toimintatavan vaikuttavuudesta
- Puutteellinen johdon tai organisaation tuki tai laadunvarmistus
- Toimintatapojen pitäminen määräaikaisina, esimerkiksi hankkeet tai määräaikainen rahoitus

Toimintatavan vakiinnuttamista edistäviä tekijöitä:

- Fasilitaattorit/muutosagentit ovat mukana toimintatavan käyttöönoton suunnittelussa ja toteuttamisessa
- Vahva johtaminen sekä vastuiden ja roolien selkeä jakaminen
- Riittävä koulutus (mm. täydennyskoulutus, perehdytys, ohjaus, mentorointi, fasilitaattorit)
- Riittävä asiantuntemus, tieto ja osaaminen toimintatavan sisällöistä
- Toimintatavan uskottavuus ja näyttöön perustuvuus, näiden osoittaminen ja perustelu henkilökunnalle sekä potilaille/asiakkaille.
- Ratkaistavan ongelman vakavuus, asianmukaisuus ja merkityksellisyys
- Jatkuva toimintatavan käyttöönoton edistymisen seuranta
- Kansallisten linjausten ja ohjeiden seuranta ja noudattaminen

YHTEENVETO

Tutkimuksia erilaisista toimintatavoista potilaiden hoidon tai potilasturvallisuuden parantamiseksi on paljon, mutta vain pieni osa vaikuttavista toimintatavoista vakiintuvat käytäntöön pysyviksi toimintamalleiksi. Uusien toimintatapojen vakiintumista voidaan edistää vahvalla johtajuudella, selkeiden vastuiden ja roolien määrittelyllä, fasilitaattorien hyödyntämisellä sekä riittävän tuen tarjoamisella organisaatiossa, jossa toimintatapaa otetaan käyttöön. Käyttöönoton toteuttaminen suunnitelmallisesti, esimerkiksi implementointi erilaisiin viitekehyksiin pohjautuen, lisää mahdollisuuksia onnistua. Yksi esimerkki käyttöönoton viitekehyksistä on FinYHKÄ⁸.

TAUSTA

Terveystieteiden käytössä olevien toimintatapojen aktiivinen seuranta, arviointi ja päivittäminen näyttöön perustuen ovat edellytys turvalliselle ja tasalaatuiselle terveydenhuollon toiminnalle.² On arvioitu, että uusien toimintatapojen tie tutkimuksesta käytäntöön vie keskimäärin 17 vuotta^{3,4}. Tarvitaan lisää ymmärrystä sekä keinoja, joilla näyttöön perustuvat* toimintatavat saadaan vakiintumaan käytännön hoitotyöhön.

Terveystieteiden ammattihenkilöstöä sitova lainsäädäntö ja eettiset ohjeet velvoittavat toimimaan näyttöön perustuen⁵⁻⁷. Näytön vakiinnuttaminen tarkoittaa toimenpiteitä, joiden tavoitteena on sulauttaa yhtenäinen toimintatapa osaksi organisaation, toimintayksikön tai työyksikön toimintaa. Vakiinnuttamiseen kuuluu olennaisena osana yhtenäisen käytännön toteutumisen (toteutuuko ja miten toteutuu), henkilöstön sitoutumisen ja käytännöllä saavutettujen tulosten seuranta ja arviointi.²

*Näyttöön perustuva toiminta²

tarkoittaa esimerkiksi hoitotyöntekijän toimintaa, kuten potilaan tai asiakkaan terveyden edistämistä, hoitoa tai kuntoutusta, joka perustetaan aiheesta saatavilla olevaan parhaaseen mahdolliseen tietoon, kuten tutkimusnäyttöön.

Näyttöä käyttöönotettaessa tulee määrittää yhtenäiset käytännöt, jolloin ne eivät perusteettomasti vaihtelevat yksittäisten terveydenhuollon ammattihenkilöiden, työyksiköiden tai organisaatioiden välillä. Organisaatiossa tulisi olla riittävät tukirakenteet näyttöön perustuvan toiminnan toteutumisen tueksi.

Mitkä asiat estävät ja edistävät uusien toimintatapojen vakiinnuttamista sairaalaympäristössä?

AINEISTO JA MENETELMÄT

Näyttövinkki perustuu vuonna 2020 julkaistuun järjestelmälliseen katsaukseen¹. Katsauksen tarkoituksena oli tunnistaa, arvioida ja koostaa niitä estäviä ja edistäviä tekijöitä, jotka vaikuttivat terveydenhuollon interventioiden toteuttamiseen ja vakiinnuttamiseen sairaalaympäristössä. Katsaukseen valittiin mukaanottokriteereiden perusteella 32 tutkimusta. Interventiot olivat kaikki monikomponenttisia ja suurimman osa tavoitteena oli potilaiden hoidon laadun ja/tai potilasturvallisuuden parantaminen (n = 22/32). Katsauksen menetelmällinen toteutus on kuvattu yksityiskohtaisemmin alkuperäisessä julkaisussa¹. Katsauksen laatu arvioitiin JBI:n järjestelmällisen katsauksen arviointikriteeristöllä.**

KÄYTTÖ- KELPOISUUS SUOMESSA

Näyttöön perustuva toiminta ei toteudu Suomessa toivotulla tavalla ja muun muassa sairaanhoitajat ovat sitä mieltä, ettei näytön käyttö näy heidän työssään eikä käyttöönottoon ja levittämiseen ole toimivia käytäntöjä⁸.

Tämän Näyttövinkin tulokset ovat hyödynnettävissä suomalaisessa terveydenhuollossa, kun vakiinnutetaan uusia toimintatapoja. Koska alkuperäinen katsaus sisälsi vain sairaalaympäristössä tehtyjä tutkimuksia, tulokset ovat sovellettavissa erityisesti sairaalaympäristössä. Katsaukseen valitut yksittäistutkimukset oli tehty Iso-Britanniassa (n = 8), USA:ssa (n = 8), Kanadassa (n = 6), Ruotsissa (n = 6), Alankomaissa (n = 1), Norjassa (n = 1) ja Etelä-Afrikassa (n = 2).

LAATIJAT

Kouvonen, Petra¹, VTT, kehitysjohtaja
Kurvinen, Kaisa², sh, TtM, tutkija
Hamari, Lotta², ft, TtT, tutkija

¹ Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö (ITLA)

² Hoitotyön tutkimussäätiö sr (Hotus)

Editoija: **Parisod, Heidi**, Hoitotyön tutkimussäätiö sr (Hotus)

ALKUPERÄINEN JULKAISU

¹**Cowie J, Nicoll A, Dimova ED, Campbell P, Duncan EA.** The barriers and facilitators influencing the sustainability of hospital-based interventions: a systematic review. BMC Health Services Research 2020; 20(1):588.

****Katsauksen laatu:** tasokas (10/10, JBI): [Checklist for Systematic Reviews and Research Syntheses](#)

MUUT KÄYTETYT LÄHDEVIITTEET

- Hotus.** Näyttöön perustuva toiminta. 2022. <https://www.hotus.fi/nayttoon-perustuva-toiminta/> 18.1.2022
- Munro CL, Savel RH.** Narrowing the 17-Year Research to Practice Gap. American journal of critical care: an official publication, American Association of Critical-Care Nurses 2016; 25(3):194–196.
- Morris ZS, Wooding S, Grant J.** The answer is 17 years, what is the question: understanding time lags in translational research. Journal of the Royal Society of Medicine 2011, 104(12), 510–520.
- Finlex®** 28.6.1994/559. Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä
- Finlex®** 17.8.1992/785. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista.
- ETENE.** Terveydenhuollon yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet. 2001. /18.1.2022
- Hotus.** Yhtenäisten käytäntöjen kehittämisen malli (FinYHKÄ). 2010. <https://www.hotus.fi/yhtenaisten-kaytantojen-kehittamisen-malli-yhka/> 18.1.2022
- Korhonen T, Siltanen H, Hahtela N, Holopainen A.** Toteutuuko näyttöön perustuva toiminta Suomessa? Raportti nykytilasta hoitotyön edustajien kuvaamana. Hoitotyön tutkimussäätiö (Hotus) & Sairaanhoitajaliitto. 2018. <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2019/04/npt-raportti-digi-26-2-2018.pdf> /18.1.2022